

1914-ig igazgatója volt. 1918. ápr. havában a Városi Színház főzeneigazgatójává nevezték ki, majd 1921. szept. 1-től ugyanott operai karmesternek, 1926. jún. havában Sebestyén Géza igazgató újra főzeneigazgatónak szerződtette. — Neje: Szoyer Ilonka, (L. o.), operaénekesnő, kivel 1905. jún. 19-én lépett házasságra.

P. Márkus Emilia, a Nemzeti Színház úgynevezett Paulay-korszakának egyik legnagyobb drámai akvizicója, akit a hatvanas-hetvenes évek idegenkedő társadalmi fölfogása ellenére, a méltán átértett kiváló ösztönös tehetség lebirhatatlan ereje kalauzolt egy szombathelyi tekintélyes, patricius család választékos kereteiből a magyar színművészet világába, az országos színtanodába. A gyöngye testalkatú, filigrán megjelenésű, élénken beszédes-szemű, de első látásra is igézően szőke urileányt, saját családjának a színpad számára leendő megnyerése céljából folytatott nem csekély harcában, egyik kiválóan tekintélyes rokonuk: Horváth Boldizsár miniszter támogatta. Ennek a kiváló embernek a kettős érdeme, hogy nemcsak fölismerte a gyermekleánykában a későbbi Márkus Emilia nagyszerű színésznői kvalitásait, de hogy egyéniségének súlyával és tekintélyével le tudta szerelni a család ellenzését, amelynek eredményeképpen 1874. őszén belékerülhetett az új növendék: Márkus Emilia neve a Színtanoda anyakönyvébe. Első iskolai debüje (Eötvös József báró »Búcsú«-ját szavalta) első nagy sikere is volt egyszersmind. Ettől kezdve mindenki, akinek ebben az időben ponderáns véleménye volt a színtanoda (az Orsz. Színeiskola régebbi elnevezése volt ez) körül, nagy jövőt jósolt a bájos, napsugaras fiatal színpadi jelenségnek, Márkus Emiliának, aki a hozzáfűzött legmerészebb várakozásokat is túlszárnyalta, mire elvégezte színpadi tanulmányait. Nem csoda, ha imponáló és gyors művészi fejlődését azzal honorálta a Nemzeti Színház, hogy már 1877-ben tagjai sorába szerződtette a »szőke csodát« (ezt a bece nevet kapta első fellépése eredményeül rajongó tisztelőitől), aki már az első évben megkapta Júlia szerepét a »Romeo és Júlia«-ban. — Sikere oly nagy volt, »beérkezésének« grandiózitasához még jóval azután sem volt

példa. A legnevesebb kritikusok, művészettörténeti jeles véleménye merő behódolás volt a fiatal színésznő színpadi képességeivel szemben. Nem csoda tehát, ha a Nemzeti Színház új akvizicója ezek után számottevő valakivé lett az ország első színpadának műsorában is. Művészi kifejlődése, tökélyülése egyenes vonalban és a legakadálytalanabbul haladt a csúcs felé. Szerepei úgy sokasodtak, hogy egy évtized alatt már lehetetlen lett volna a Nemzeti Színházat Márkus Emilia nélkül elképzelni. Noémi, Francillon, Ofélia, Nóra, Erzsébet és Stuart Mária, Kressida, Desdemona, Júlia, Iza, Claire, Mathilde, A tenger asszonya, Boszorkány, Iréne, Kaméliás hölgy, A névtelen asszony, Mária Terézia, a Csiky-darabok összes színderepei, Thurán Anna, Első szerelem, a Csók királynője, Utolsó szerelem, Monna Vanna, Echegey drámáinak fő női szerepei, Csongor és Tünde, Fekete gyémántok, Szigetvári vértanúk és még száz és száz hasonlóan kiváló és emlékezetes szerepek, amelyek a Márkus Emilia nagyszerű művészete által lettek eseményeszerű nemzeti színházi sikerek. Ennek a nagy magyar drámai művésznőnek a személyéhez soha kudarc nem fűződött. Lehetetlen szerepből is sikert kényszerített ki sajátosan egyéni, érdekesen megejtő művészi és női varázslatossága által. És azt is javára kell följegyeznünk, hogy soha semmiféle kulissza-afférben nem szerepelt a neve. Példaadóan tiszteli ma is a színpadot és soha, sem szeszélyből, sem bírvágyból hűtlenséget nem követett el a Nemzeti Színházzal szemben. Vendégszereplésre még csak rászánja magát, de semmi pénzért el nem szerződött attól a színháztól, amely 1877-ben először juttatott neki szerződést. Utánzóit — számuk egész légió — ezt is eltanulhatták volna ettől a hasonlíthatatlan művésznőtől. A Kisfaludy Társaság 1921-ben megtisztelte önmagát azzal, hogy a Greguss-díjat Márkus Emiliának ítélte oda. A Nemzeti Színház 1928-ban új fényt kapott az ő örökös tiszteletbeli tagságával. Az Orsz. Színeszeti Akadémiának 1929. óta tiszteletbeli tanára. — Magánéletére vonatkozóan följegyezzük, hogy 1882-ben férjhez ment a kiváló Pulszky Károlyhoz, aki kultuszminiszteri megbízásra külföldön egy